

PAS je STIGAO! (A šta ćemo sad?)

*Mali priručnik
za novopečene
vlasnike pasa*

Autor:
Katarina Stanković
Udruženje FENIKS
Beograd, 2011.

Sadržaj

<i>Korišćenje priručnika</i>	01
<i>Uvod – da li ste spremni za psa?</i>	03
<i>Kada pas stigne u novi dom</i>	04
<i>Štene.....</i>	05
<i>Bezbednost</i>	05
<i>Vaspitanje od malih šapa</i>	06
<i>Obavljanje fizioloških potreba</i>	06
<i>Povodac.....</i>	08
<i>Rutina</i>	09
<i>Grickanje</i>	09
<i>Ponašanje i dominacija</i>	10
<i>Dominacija – porodica ili čopor?</i>	10
<i>Znaci dominacije</i>	11
<i>Uspostavljanje hijerarhije kroz vaspitanje</i>	12
<i>Disciplina, ne nasilje!.....</i>	13
<i>Vreme za druženje – socijalizacija.....</i>	14
<i>Sam u kući</i>	17
<i>Odrasli pas</i>	19

Korišćenje priručnika

Ovaj priručnik je osmišljen tako da pruži „prvu pomoć“ novopečenim vlasnicima pasa. Pomoći će vam da organizujete inventar potreban za vašeg novog ljubimca, da učinite okolinu bezbednom za njega, kao i da već u startu izbegnete najčešće greške u vaspitanju i prebrodite poteškoće koje se javljaju odmah po dolasku psića u novi dom. Priručnik je baziran na dve celine – jedne koja se tiče štenaca i druge, koja se tiče odraslih pasa. Bez obzira na to da li ste uzeli štene ili odraslog psa, pročitajte kompletan priručnik, jer ćete tako sigurno bolje razumeti vašeg novog ljubimca.

Ipak, za detaljne informacije o zdravlju, ishrani, vakcinacijama, sterilizaciji, čišćenju od parazita **neophodno je** da konsultujete veterinara, kao i pouzdanu literaturu o psima, u što kraćem vremenskom roku!

Zapamtite i da radnici u pet shopovima u najvećem broju slučajeva nisu dovoljno kompetentni da bi savete dobijene od njih, u vezi zdravlja vašeg ljubimca, mogli da prihvate kao ispravne! Budite otvoreni, ali ne uzimajte informacije „zdravo za gotovo“ i uvek ih proveravajte.

Internet takođe može biti odličan izvor informacija i ima mnogo platformi za razmenu iskustava sa drugim vlasnicima, ali opet – uzimajte ih sa rezervom i služite se zdravim razumom i logikom u proceni toga šta je ispravno, a šta ne. Najbolje je da sebi obezbedite pouzdanu literaturu, u kojoj ćete moći okvirno da proverite savete koje dobijate sa strane.

Uvod – da li ste spremni za psa?

Pre nego što se odlučite da uzmete psa, morate biti svesni nekih osnovnih činjenica.

- ✿ U Pas je životinja koja, kao i sva bića, ima određene **potrebe**, koje se ne smiju zapostaviti. Neophodni su mu **redovni obroci, šetnje, veterinarska nega** i svakako, **ljubav, pažnja i vaspitanje**, tokom punih 15-ak godina, koliko u proseku živi. Morate shvatiti da štenci i stari psi zahtevaju i dodatnu negu i pažnju.
- ✿ U **Pas nije igračka** – on je živo biće, sposobno da oseća **bol, patnju, strah i stres**, baš kao i čovek. Pas pati kada je zlostavljan, napušten, ili fizički i mentalno zapostavljen. Toga morate biti u svakom trenutku svesni.
- ✿ U Za psa je u svakom pogledu **štetna promena porodice, tj. vlasnika**. Dakle, ako se obavežete da ćete brinuti o psu, morate se obavezati da ćete brinuti o njemu i kada bude postao mnogo veći i jači, kada bude bio bolestan, kada ostari. Dakle, čitav njegov život.

Za uzvrat, pas će vam pružiti **bezuslovnu ljubav**, prijateljstvo i vernost kakvu vam u životu mogu dati samo retki. Za pseću privrženost teško da postoji verodostojno poređenje. A najlepše je kada to sami otkrijete.

Naredna stavka se ne može dovoljno podvući i naglasiti: **ukoliko ste, iz bilo kojih okolnosti, prinuđeni da se odreknete vašeg psa, nipošto ga nemojte prepustiti sudske vlasti!**

Mišljenja da je psu bolje ako je „*sloboden*“, da će ga „*neko sigurno hrani*“ i da se „*većina njih snađe*“ su **među najsurovijim lažima vezanim za pse**. Istina je da pas koji je odrastao u domaćinstvu ima zaista mizerne, **gotovo nikakve šanse da preživi napuštanje**. Najveći broj bivših ljubimaca ugine od različitih bolesti (kućni psi imaju slabiji imunitet), biva obogaljen ili strada u saobraćaju, od drugih pasa ili ljudske ruke (jer nemaju izoštren osećaj koga i čega se treba kloniti, za razliku od pasa odraslih na ulici).

Zato, ako baš nemate drugog izbora, potrudite se da pronađete nove, odgovorne vlasnike za vašeg ljubimca, bilo uz pomoć prijatelja, oglasa ili udruženja za zaštitu životinja. Toliko mu dugujete.

Kada pas stigne u novi dom

Ono što vas očekuje kada kuca stigne u vaš dom, zavisi od njene starosti. **Odrasli psi i štenci imaju različite potrebe.** Ovde ćemo se pozabaviti sa obe grupe posebno, ali postoji osnovni inventar koji morate posedovati u oba slučaja. Proučite oba poglavlja, jer moguće je da će vam neka informacija iz odeljka o štencima pomoći da bolje razumete potrebe vašeg odraslog psa, kao i obrnuto.

Dakle, psa moraju dočekati:

- ✿ U **Prostorija** koja je **mirna i zaštićena od promaje**, u kojoj će pas provoditi najveći deo svog vremena.
- ✿ U **Ležaj** (kupovni plastični ležajevi su najlakši za održavanje i najotporniji na grickanje).
- ✿ U **Posude za vodu** (i u njoj uvek dostupna i sveža voda) i **hranu**.
- ✿ U **Hrana** (gotova hrana ili namirnice za pripremu kuvane hrane – izbor je na vama).
- ✿ U Pribor za **prvu pomoć** (sredstva za dezinfekciju, gaze, osnovni lekovi. Za više detalja konsultujte vašeg veterinara).
- ✿ U **Obezbedena veterinarska nega** – nemojte čekati da izaberete veterinara ili veterinarsku ambulantu, jer ne znate kada će vam zatrebatи!
- ✿ U **Igračke** (bitno je da su sačinjene od neškodljivih materijala i otporne na griženje, u smislu da pas ne može otkinuti deo, progutati ga i povrediti unutrašnje organe/ugušiti se).
- ✿ U Poželjno bi bilo da imate i **kvalitetnu literaturu o psima** uvek pri ruci.

Takođe, **neophodno je psa odvesti kod veterinara**, zbog opšte provere zdravstvenog stanja i informacija o vakcinaciji, čišćenju od spoljašnjih i unutrašnjih parazita, ishrani, sterilizaciji, itd. **Ovo važi za sve pse** – od tek „pokupljenih“ sa ulice, preko usvojenih od udruženja ili staratelja, do onih skupo plaćenih!

Štene

„Mali pas“ definitivno nije i „mala briga“. U štene morate uložiti mnogo vremena, truda i strpljenja, ukoliko želite da imate zdravog i lepo vaspitanog psećeg drugara.

Prvo veče (ili dva) ume da bude veoma traumatično i za psića i za novo-pečenog vlasnika. Dosta ljudi, nažalost, posle tog iskustva vrate štence oda-kle su ih uzeli, pritom **nesvesni da je najgore prošlo**. Cviljenje u toku prvih noći je gotovo sigurno, jer je štene uplašeno, u nepoznatom okruženju sa ne-poznatim ljudima.

Bilo bi dobro da se štene tokom prvih noći nalazi u istoj prostoriji gde i vi spavate – tako ćete moći da ga držite na oku. Kada počne da cvili, najbolje je da mu nešto **pričate blagim tonom** – vaš glas će na štene uticati umirujuće.

Nije preporučljivo ustajati i maziti štene da biste ga smirili, jer postoji velika mogućnost da ćete tako štene navići da svaki put kad zacvili dobija pažnju i ma-ženje, zbog čega kasnije možete imati mnogo neprospavanih noći. Iz istih razlo-ga nikako ne unosite štene u svoj krevet! Komunikacija glasom je daleko neutral-niji metod umirivanja, koji vam neće napraviti probleme u budućnosti.

Bezbednost

Morate voditi računa da psiću nisu dostupni opasni, potencijalno fatalni objekti:

✿ **Kablovi** – tanki i gumasti, psiće veoma često mame na grickanje, pogoto-vovo tokom faze intenzivnog rasta zuba. Ovo može dovesti do strujnog udara, kvara na instalacijama, čak i požara! **Sve kablove obavezno za-maskirajte** (najbolje kanalicama) i učinite ih nedostupnim psu. Postoje i tečnosti koje se mogu kupiti na tržištu, koje svojim ukusom i mirisom od-bijaju pse. Mažu se na površinu koju ne želite da pas grize. Njihova efika-snost varira, tako da je potrebno raspitati se kod drugih vlasnika sa kojim proizvodima imaju dobra iskustva;

✿ **Otrovne i štetne supstance** – velika većina **kućne hemije** – sredstava za pranje i čišćenje (pa čak i ona okarakterisana kao „ekološka“) imaju toksi-

čan efekat na pse. Mogu izazvati **teška trovanja i hemijske opekotine**. Pazite i na to gde se nalaze **lekovici**;

- ✿ U **Otrovi** za insekte i pacove, svi **pesticidi, herbicidi i veštačka đubriva**;
- ✿ U Bilo šta što bi pas mogao **oboriti** na sebe i tako se povrediti;
- ✿ U **Oštiri predmeti i alati**;
- ✿ U **Mali nesvarljivi predmeti** koje bi pas mogao da proguta i zadavi se ili ošteti unutrašnje organe;
- ✿ U Sve u šta bi pas mogao **da se umrsi** ili na šta bi mogla **da mu se zakači ogrlica**, izazivajući tako gušenje;
- ✿ U **Rupe u ogradi** (u slučaju dvorišta), ili ograda koja nije utemeljena u zemljištu, pa bi pas mogao lako iskopati rupu ispod;
- ✿ U **Otrovne biljke**.

Da biste ustanovili da li ste dobro obezbedili prostoriju i/ili dvorište, pre nego što pustite štene da slobodno istražuje, najbolje je da se na nekoliko trenutaka *spustite na njegov nivo*. I to bukvalno! **Obidite čitavu prostoriju četvoronoške**, pažljivo zagledajući površine i čoškove. Možda zvuči blesavo, ali ima smisla – iz dvonožne ljudske perspektive možemo prevideti mnoge stvari koje će psić svakako videti (i zagristi ili oboriti) iz svoje, pseće.

I zapamtite – psi nisu svesni materijalne ili emotivne vrednosti vaših stvari i ona ih neće sprečiti da podrobno „istražuju“ svojim vilicama ono što mogu da dohvate. Zato se potrudite da držite sve što vam je značajno van domaćaja šteneta!

Vaspitanje od malih šapa

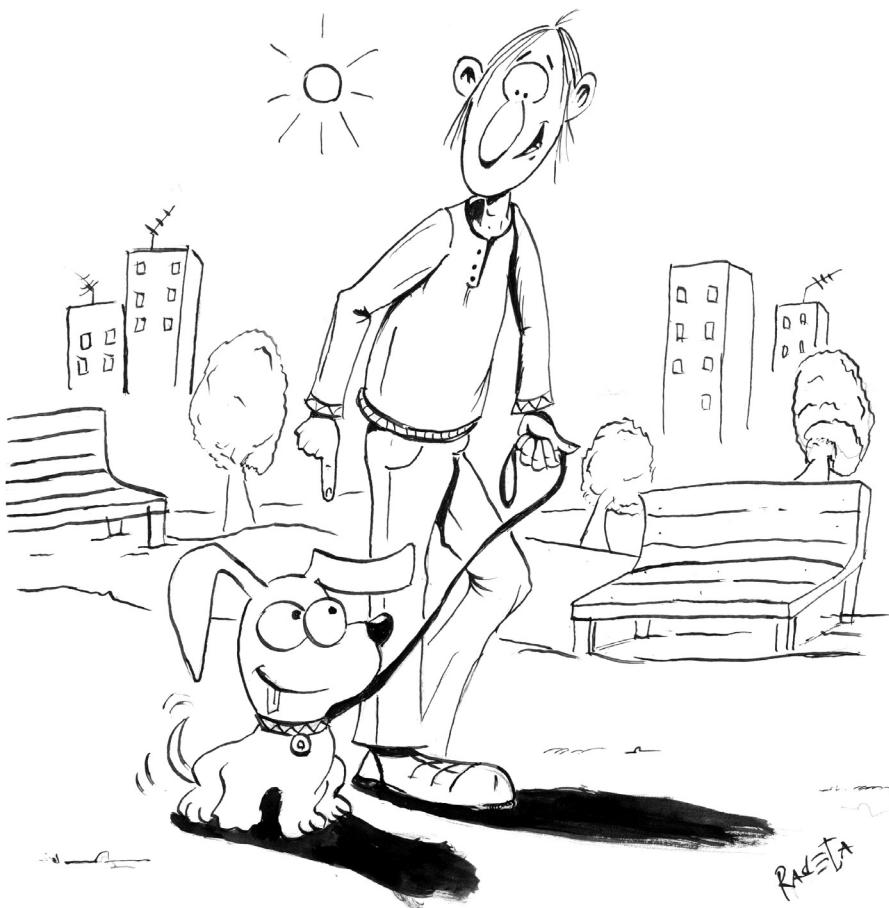
OBAVLJANJE FIZIOLOŠKIH POTREBA

Ukoliko ste se odlučili da uzmete štene, morate biti spremni na to da će se nezgode vezane za fiziološke potrebe (pogotovo mala) svakako dešavati. Psići do oko 6 meseci starosti fizički nisu sposobni da dugo zadržavaju urin, jer im mišići bešike nisu dovoljno jaki. S druge strane, ukoliko se pravilno hrane, veoma brzo razvijaju dobru kontrolu creva, pa već kada psić bude stasao za izlaska napolje nećete imati nikakvih problema sa kontrolom velike nužde.

Najbolje je da **uklonite tepihe**. Umesto toga, prekrijete parket linoleumom ili sličnim materijalom koji je lako čistiti i koji ne upija vodu. Ovo vam se

može učiniti napornim i nepotrebnim, ali mnogo je lakše nego pranje tepiha i zamena parketa. Kada nezgode budu prestale da se dešavaju, možete se vratiti na predašnje uređenje podova.

Ako ste izabrali štene koje ima **ispod 3 meseca starosti**, ono još uvek ne može biti vakcinisano protiv štećaka i ostalih smrtonosnih virusnih oboljenja, pa **ne sme izlaziti napolje**, čak ni radi obavljanja nužde! Pored toga, tako mladi psići veoma često imaju potrebu za ovom aktivnošću. Zato je najbolje da u jedan čošak prostorije stavite novine. Tu ćete naučiti psića da obavlja nuždu tokom rednih mesec ili dva, dok ne bude mogao napolje (metoda koju primenjujete je ista kao i navikavanje psa da obavlja nuždu napolju, videti dole).

Kada psa budete počeli da izvodite napolje, metoda koju ćete koristiti za učenje se može definisati kao „blaga kazna i obilna nagrada“. Čim primetite da želi da obavi nuždu (njuškaće jedno mesto, kružeći oko njega, zatim će „čučnuti“), brzo ga prekinite uz glasno „Ne!“ i eventualno (ako ne reaguje na glas) blago hvatanje iznad kože glave. **Ključno je da ga potom momentalno izvedete napolje, ili stavite na novinu.** Čim obavi nuždu napolju ili na novini, obilno ga nagradite, maženjem, pohvalama i nekom poslasticom. Nagrađujte ga i kada obavi nuždu napolju pri redovnim šetnjama. Na ovaj način vaš psić će brzo shvatiti šta se od njega traži i obaveštavaće vas kad mu se „ide“ civiljenjem. Ispoštujte ga, brzo ga izvedite napolje i na kraju nagradite.

Morate biti spremni da **iznosite štene napolje kad god zatraži**, van redovnih šetnji. Međutim, **nemojte izvođenje radi nužde pretvoriti u šetnje**, jer će štene ovo pogrešno protumačiti i cvileće svaki put kad mu se ide u šetnju, a ne samo kad ima potrebe.

Sa obavljanjem velike nužde uskoro nećete imati nikakvih problema, dok što se male nužde tiče, nezgode će se svakako dešavati u periodu od par meseci. Ovo nemojte pripisati „bezobrazluku“ ili bilo kakvoj nameri. Stvar je u tome što štene još uvek fizički nije sposobno da kontroliše mokrenje. Što bude bilo starije, problema će biti sve manje.

NIKADA nemojte udarati štene ili mu nabijati njuškicu u izmet ili urin, jer ovo nije efikasna metoda vaspitanja! Ovakvo ponašanje će samo izazvati strah i nepoverenje šteneta i ono će početi da vas se plaši.

Morate reagovati **u istom trenutku kada se nepoželjno ponašanje dešava** – ako izgrdite štene 2, 5, 10... minuta pošto se npr. ukakilo, ono će biti zbumjeno i uplašeno i neće shvatati šta je to uradilo pogrešno. **Ovo pravilo „trenutnog reagovanja“ važi za sve oblike vaspitanja**, ne samo za vršenje nužde.

POVODAC

Štene treba navikavati na povodac postepeno. Prvo mu ga stavite i pustite da ga slobodno vuče kroz kuću, pritom vodeći računa da se ne zakači za nešto. Ubrzo potom možete početi da ga „šetate“ kroz kuću, da bi se štene naviklo na osećaj da vi imate kontrolu nad njegovim kretanjem. Učinite iskustvo prijatnim, igrajte se sa njim, ohrabrujte ga, dajte mu koju poslasticu kada hoda normalno.

Prvih nekoliko pravnih šetnji će sigurno biti blago problematično. Ako pas ne pokazuje znake nesigurnosti kada je na povocu i oseti da vi imate kontro-

lu, ukoliko zastane, „ukopa se“ pri hodanju, uz ohrabrvanje ga povucite blago, ali brzo, dovedite u liniju sa vama i nastavite normalno da hodate, uz pohvale. Međutim, ukoliko štene paniči, civili i arlauče kada pokušate da ga povučete, **ne-mojte ga vući** – napravite malu pauzu, pomazite ga, poigrajte se kratko, ohrabrite ga, a onda ga podignite na noge ukoliko je potrebno i nastavite.

Štene će brzo povezati povodac sa zadovoljstvom – šetnjom, pa daljih problema nećete imati.

RUTINA

Psi vole rutinu, jer se tako osećaju sigurnije. Pod „rutinom“ se podrazumeva **dnevni raspored aktivnosti** – da se šetnje i obroci sprovode u (približno) isto vreme svakog dana. Napravite raspored koji usklađuje vaš životni tempo i potrebe psa. Pas će se navići na taj ritam, pa će samim tim biti sigurniji i mirniji kada je sam ili kada mu ne možete posvetiti pažnju.

GRICKANJE

Kao i deca, i štenci prolaze kroz **promenu mlečnih zuba**. Ovo se dešava **između 3. i 5. meseca života**, mada će se ovakvo ponašanje verovatno pojaviti i pre, i zadržati neko vreme pošto pas dobije stalne zube. Tokom rasta, zbog svraba desni, psić će imati konstantnu potrebu da grize nešto. Prirodno, on ne zna razliku između vaše cipele i igračke, tako da će mu meta biti sve što se izgrickati može. Šteta je uglavnom neizbežna, ali je možete znatno umanjiti:

- ✿ U Gledajte da sve stvari koje pas ne sme da grize držite van njegovog domaćaja.
- ✿ U Nabavite/napravite mu mnogo igračaka i podstičite ga da ih koristi. Učinite zajedničku igru igračkama prijatnom, sa po kojom poslasticom.
- ✿ U Naučite ga da poštuje komandu „**Fuj!**“, za puštanje objekata koje ne bi trebalo da grize/jede.

Poželjno bi bilo da psića odvikavate i od griženja vaših prstiju i drugih delova tela. Takvo ponašanje može biti veoma neprijatno, pogotovo ako ga pas zadrži i kada odraste. Kad god počne da vam gricka prste, recite komandu „**Ne!**“ i usmerite ga na neku igračku. Pohvalite ga kada pokaže interesovanje za nju. Ukoliko napadno nastavi da insistira na griženju – prekinite igru i potpuno ga ignorišite neko vreme, do 3 minuta. Ovo je najbolji način da shvati da je takvo ponašanje nepoželjno.

Ponašanje i dominacija

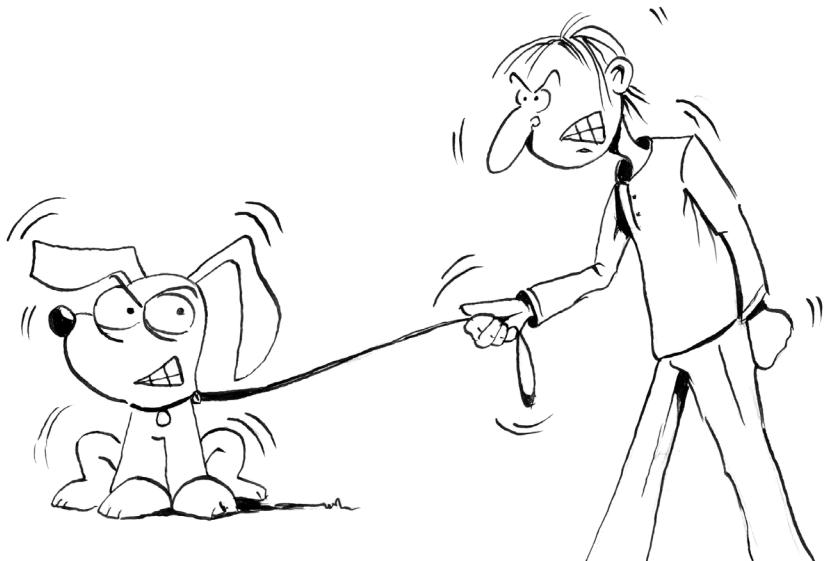
DOMINACIJA – PORODICA ILI ČOPOR?

Od prvog dana, najgore što možete da uradite svom psiću, sebi i svojim ukućanima je da ga prihvate kao novog ljudskog člana porodice.

Ovo je greška jer, bez obzira na to koliko je pametan i koliko oponaša vaše ponašanje – **on je i dalje pas!** Svaki pas vidi i razume svoju porodicu kao **čopor**, u kome postoji struktura moći, tj. hijerarhija. A svaka hijerarhija se sastoji od **predvodnika** – Alfe, i od onih koji su na drugom, trećem, petom mestu. Pas **nikada ne sme zauzeti više mesto u hijerarhiji od bilo kog ljudskog člana porodice!** Razlozi za to su veoma razumni i opravdani.

Prvo, **dominantan pas može biti opasan po ljude sa kojima dolazite u kontakt, kao i po vas same.** Ako pustite psa da bude glavni, to znači da ste mu prepustili sve odluke vezane za uređivanje ponašanja u okviru porodice!

Praktično, ovo znači da pas oseća da je opravdano da reži ili napadne ako zauzmete „njegovo“ mesto na vašem kauču, da burno reaguje svaki put kada se u kući vodi glasnija rasprava, kada se približite njegovom ležaju ili posudi

sa hranom, kada proceni da je neko ko vam je došao u goste „čudan” ili uopšte da vas „kazni” kad god nešto nije po njegovoj volji. Ukratko – **možete završiti sa psom koga je apsolutno nemoguće kontrolisati i koji je opasan po sve oko sebe.**

Drugo, pas koje je dominantan u ljudskom svetu je u svojoj biti – tužan pas! Osim toga što nameće svoju volju, kao vođa on se oseća direktno odgovornim za dobrobit svih ukućana. Pošto pas ne može realno da razume i kontroliše sve što se dešava u ljudskom univerzumu, veliki stres u suočavanju sa nemoći mu je neizbežan. Tako da, osim toga što ćete odgajiti psa koji je van kontrole, odgajićete i psa koji će biti konstantno napet, neurotičan, frustriran i nesrećan!

Pas koji ima svoje, „pseće” mesto u porodici oseća se zbrinuto i zaštićeno, a samim tim je opušten, otvoren i srećan.

ZNACI DOMINACIJE

Najkritičniji period, što se tiče borbe za dominaciju, dešava se negde između **5. i 18. meseca života** vašeg ljubimca, tako da u ovom periodu treba da obratite posebnu pažnju na njegovo ponašanje.

Težnja psa da dominira zavisi od njegove ličnosti i temperamenta, kao i pola – mužjaci su obično dominantnije prirode nego ženke. No svaki pas, bez obzira na veličinu i pol će u nekoj meri pokušati da dostigne što višu poziciju u vašoj kućnoj hijerarhiji.

Prvi pokušaji dominacije nisu toliko očigledni – psić će težiti da vas pobedi u igrama poput nadvlačenja neke igračke, uzeće vam neku stvar i neposlušno bežati sa njom, skočiti na vas dok ležite kao da ste mu „plen” ili će u šetnji ići ispred vas i vući povodac. Ukoliko mu ovo prođe uz vaše nereagovanje ili odbravanje, pokušaji dominacije će postati otvoreniji i intenzivniji – režaće na vas u igri, vući vas Zubima za rukave i nogavice, braniće svoju činiju sa hranom režanjem i napadima.

Iako ovakvo ponašanje neki smatraju „simpatičnim” dok je pas štene, ona postaju neprijatna i opasna kako pas odrasta i postaje jači. Zato treba uspostaviti kontrolu dok je štene mlado. Kao vlasnik, nemojte dozvoliti da pas ovakvo ponašanje praktikuje na vama, ali isto tako ni na jednom članu porodice – čoveku.

Ukoliko imate i drugog psa ili mačku, oni će sami uspostaviti hijerarhiju u svojim odnosima. Nema potrebe da se meštate, osim ako ne dode do intenzivnog ispoljavanja agresije.

USPOSTAVLJANJE HIJERARHIJE KROZ VASPITANJE

Svoju dominaciju nikada ne treba da dokazujete na siljem, bezosećajnošću, iskljivanjem besa, bahatošću i bezobzirnim ponašanjem. **Dominacija nad psom se uspostavlja pre svega najošnovnijim vaspitanjem psa.** Vaspitanjem stvarate ljubimca koji je pod kontrolom, ali i koji **uživa u sigurnosti i stabilnosti rutina i uspostavljenih pravila.**

- ❖ U Već od trećeg meseca počnite **da ucite štene osnovnim komandama poslušnosti** („Ne!“, „Sedi“, „Čekaj“, „Dodi“, itd). Ne budite nestrpljivi i ostri, ne kažnjavajte psa ako odmah ne nauči komandu, jer svaki pas ima različite sposobnosti učenja. Obilno ga nagradite (bolje pohvalom, češkanjem omiljenih mu mesta ili igrom, nego hranom) svaki put kada uspešno obavi zadatak.
- ❖ U **Poštujte rutine**, tj. raspored aktivnosti.
- ❖ U **Hrana ne sme biti dostupna psu kad god je zatraži**, već samo onda kada treba da je dobije. Dajte mu „rok“ od oko pola sata da jede, a zatim sklonite ostatke hrane, ukoliko ih ima.
- ❖ U Jako je efikasno **naučiti psa da ne jede dok mu ne date dozvolu**, tj. izdate dozvolu. Stavite hranu ispred njega, ali mu ne dopuštajte da jede, pri tom mu ponavljajući komandu „Čekaj“. Posle ne manje od 10 sekundi izgovorite „Jedi“ i pustite ga da jede. Pomazite ga i pohvalite. Ovako uspostavljate kontrolu nad najosnovnijom stvari u životu psa – a kontrolišući nešto toliko bitno kao što je hranjenje, lakše ćete kontrolisati i sve ostalo.

- ✿ U **Jednom „Ne“ je uvek „Ne“!** Razmislite unapred šta ćete psiću dopustiti, a šta ne i trudite se da ne menjate pravila. Budite pravedni i dosledni. Psi osećaju nepravdu. Nedosledno ponašanje ih čini nesigurnim, nesigurnost izaziva strah, a strah može voditi u agresivnost.
- ✿ U **Ne dozvolite psu da reži na vas** ili da ka vama ispoljava bilo kakve znaće agresivnosti – u ovakvim slučajevima ga uhvatite za kožu sa gornje strane vrata, blago, ali čvrsto protresite i spustite u ležeći (pokorni) položaj, uz glasno „Ne!“. Štene u toku igre ispušta različite glasove, ali dominantno režanje ćete prepoznati po tome što dolazi iz dubine grla. Ukoliko se događa u toku igre, posebno se skoncentrišite da razlučite da li je ponašanje samo razigrano ili i dominantno – ne reagujte impulsivno i ishitreno!
- ✿ U **Ne dozvolite da se previše grubo igra** sa vama ili drugim članom porodice, pogotovo sa decom. Ovo se prvenstveno odnosi odnosi na grickanje, skakanje i zaletanje u noge.
- ✿ U **Ne dozvoljavajte psu da vas vuče na povocu.** Od malena ga učite da ide uporedo s vama, uz nogu.
- ✿ U I psi koji su mali rastom imaju jake vilice i oštре zube, pa vam posedovanje patuljastog psa nije opravданje da ga jednostavno pustite da radi po svome.

Disciplina, ne nasilje!

Osnove vaspitanja psa su **doslednost i istrajnost** u poštovanju postavljenih pravila. Ne budite lenji da i po 101. put koriguјete psa ukoliko radi nešto što ne treba. Na duže staze će vam se itekako isplatiti.

S druge strane, **grubost i agresija ne daju dobre rezultate u vaspitanju psa**. Iako tako možete trenutno odvratiti psa od aktivnosti, ovakav pristup na duže staze izaziva samo kontraefekte i stvara nestabilnog i uplašenog psa.

Veoma je bitno da zapamtite da **ne koristite udaranje**, bilo rukom ili nekim predmetom. Nasilje je kontraproduktivno, psi reaguju negativno na njegovu primenu. Osetljivi psi imaju tendenciju da se „isključe“ – da postanu emotivno i mentalno daleki kada pretrpe nasilje, baš kao i ljudi kada su im povređena osećanja. Posle takvog incidenta, u sećanju psa ne ostaje „lekcija“, već samo trauma.

Neki dreseri preporučuju fizičku kaznu u vidu **udaranja psa tankim, urolanim novinama po debelom mesu (butini)**. Imajte u vidu da iako ova metoda ne nanosi psu bol, može imati iste psihičke posledice i efekat „isključi-

vanja” kao i pravi udarac. Takođe, neki psi će povezati poštovanje pravila isključivo sa novinom, a ne sa vlasnikom.

Hvatanje za kožu gornje strane vrata ne predstavlja oblik fizičkog nasilja, već predstavlja iskaz dominacije koji je uobičajen i među psima (uočljivo je ako ste nekada posmatrali kako majka koriguje svoje štence). Ovaj deo kože je labav, debeo i ne mnogo osetljiv, pa psa ništa neće boleti. Naravno, podrazumeva se da ovo radite **nežno i oprezno**, u skladu sa osetljivošću i konstitucijom psa. Isti tip korigovanja psa možete raditi pomoću hvatanja za ogrlicu, umesto za kožu.

Ukoliko odbija da posluša (recimo, komandu „Ne!” za griženje ruku), najbolje je da ga **odlučno ignorirate** neko vreme pošto je učinio grešku (bez obzira na civiljenje i preklinjanje da ga pogledate). Ovo će mu poslati jasnu poruku da ponašanje koje je pokazao nije poželjno. **Upamtite da „ignorisanje” znači da nema ni dodirivanja, ni gledanja, ni priče sa psom.** Takođe, vodite računa da ne popustite prerano, ali ni da ne preterate – diskretno pratite ponašanje. Posle perioda ignorisanja nemojte ga “udaviti pažnjom”, već nastavite normalnu i umerenu komunikaciju.

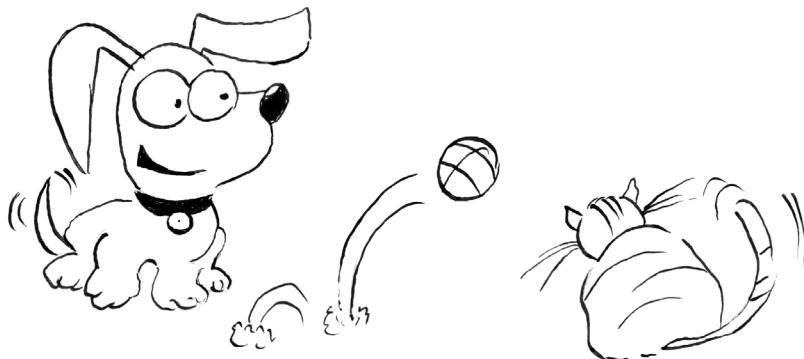
Vreme za druženje – socijalizacija

Bitno je da vašeg psa dok je mlađ **upoznate sa što većim brojem bića i pojava**. Ovo je osnova za izgradnju stabilnog karaktera psa. Ukoliko prođete zajedno kroz što više različitih situacija staloženo i opušteno, preventivno delujete protiv razvitka strahova, nepredvidivog ponašanja i agresivnosti. Čim bude počeo da izlazi napolje upoznajte ga sa što više ljudi različitih uzrasta, sa što više pasa i prijateljski nastrojenih mačaka. Na ovaj način ga pravilno **socijalizujete** i pomažete mu da stekne samopouzdanje.

Evo nekoliko stvari na koje bi trebalo staviti akcenat:

- ✿ U Podazumeva se da prvo psa **upoznate sa najbližima – porodicom i prijateljima**. Nemojte priređivati tek pristigлом štenetu „dočke“, tj. dozvoliti da se oko njega okupi veliki broj ljudi odjednom. Pre praktikujte da pas upoznaje **jednog po jednog** člana porodice, tako iskustvo sigurno neće biti traumatično.
- ✿ U **Pas i deca**. Pažljivo **nadgledajte** upoznavanje i druženje psa i dece, pogotovo ako imaju ispod 8 godina. **I deca i štenci se mogu ponašati nepredvidivo!** Od početka morate razviti kulturu odnosa psa i dece. To

znači da, pre svega, dete treba da shvati da **pas nije niti igračka, niti čovek, ali ni da ono (dete) nije pas, niti igračka za psa!** Ne dozvolite detetu da se igra grubo sa psom – da mu vuče uši i rep, da mu gura prste u oči, da ga prejako grli, treska, drži u jednom položaju, itd. Isto tako, ne dozvolite štenetu da gricka detetu ruke ili vuče delove njegove ode-

će. Deca imaju tendenciju da **oponašaju pse** – da se spuste na sve četiri noge, laju, cvile i sl. **Ovakvo ponašanje ne treba dozvoliti**, jer može zbuniti psa, koji će povezati da dete zapravo nije „punopravno“ ljudsko biće. Zbog toga se može uplašiti, ili naprotiv – može pokušati da dominira nad detetom. I u krajnjim oblicima straha i u pokušajima dominacije **dolazi do otvorene agresije!** Zato pažljivo motrite i korigujte sva nepropisna ponašanja kod obe strane.

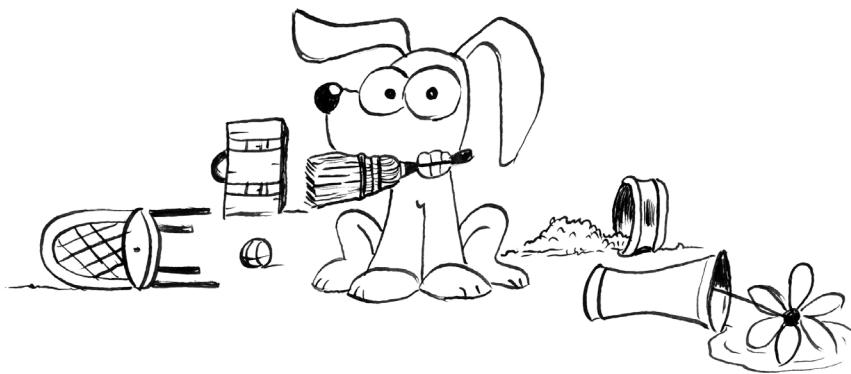
✿U Psa od malena obavezno **upoznajte i sa drugom decom,oba pola, različitim uzrasta, različitog izgleda, navika, ponašanja**. Pritom kontrolišite kontakt, govoreći detetu da se nežno ophodi prema psu, tako sprečavajući da pas stekne averziju prema deci. Tužno je i tragično što se napadi pasa na decu o kojima čitamo u crnim hronikama, dešavaju **uglavnom jer psi nisu na vreme upoznati i socijalizovani sa decom**. Pas koji nije imao prilike da se druži sa decom zapravo ne razume *šta su deca*, jer izgledaju, ponašaju se i mirišu drugačije nego odrastao čovek. Ukoliko ne razume na vreme da su deca ljudski mладunci, pred tim malim čudnim stvorenjima može im se probuditi strah ili nagon za lovom, što može imati ozbiljne posledice.

- ✿U Ma koliko da vam deluje slatko i bezazleno **kada malo štene reži i napada** bilo pripadnike vaše porodice, bilo ljudi i životinje van vašeg doma, **apsolutno je pogrešno puštati ga i podržavati u tome**. Ako pas kao mali shvati da je tako nešto dozvoljeno, radiće to i kasnije, kada bude bio snažniji. Osim toga što vam tada neće biti „slatko“, biće vrlo opasno po vas i vašu okolinu. Zato korigujte psa kada počne da ispoljava negativno ponašanje, bez obzira na uzrast.
- ✿U Posmatrajući štene, ubrzo ćete shvatiti razliku između „režanja“ i „napada“ u kontekstu igre i ozbiljnih agresivnih ispada. Ne korigujte štene ako ste 100% sigurni da je ono što ispoljava čista igra.
- ✿U **Nikako ne huškajte psa na druga stvorena!** Moralno je pogrešno da civilizovan pas pas koji deli prostor i sa drugim životinjskim vrstama, bilo da su u pitanju gradske mace ili seoska živilina, ima želju da usmrti drugo biće, koje je takođe nečiji sadašnji ili budući ljubimac. A kada vaš pas kidiše na drugu životinju – to je upravo ta želja. Dakle, na vreme naviknite psa na druga bića i korigujte svako loše ponašanje. Imajte u vidu da neki psi imaju izraženiji lovački nagon od drugih, ali da uporna i pravilna dresura može dovesti svakog psa pod kontrolu.
- ✿U Takođe, „**večno neprijateljstvo**“ između pasa i mačaka je mit – psi će, zahvaljujući svom nagonu za lovom, juriti sve što je manje od njih, pa tako i mačke. Zato se nemojte zavaravati da je prirodno za psa da juri mačke – prirodno je u istoj meri koliko i jurenje veverica, ptica, pacova, itd. Pas koji je odrastao uz mačke, bilo u domaćinstvu ili kroz prijateljske susrete van njega, neće videti mačke kao plen.
- ✿U Kada pas dovoljno ojača (sa oko 4-5 meseci), vodite ga povremeno u umerenu gužvu – bilo da je u pitanju šetnja kroz pešačku zonu ili prometno mesto u vašem kraju (okolina pijace, prodavnice i sl.). Budite opušteni i ohrađujte ga ako uočite da ga atmosfera i zvuci plaše. Naravno, pas obavezno treba da bude na povocu.
- ✿U Pri **neprijatnostima** koje možete imati napolju (npr. susret sa neprijateljski nastrojenim psima ili ljudima), budite svesni da pas **oseća vaše reakcije i upija ih** kao sunđer. Ako se plašite, kod njega će se takođe ukoreniti strah, ako pobesnite – počeće da pokazuje agresiju. U svim situacijama, najbolje po psa, a i po vas, jeste da ostanete staloženi i mirni i pokušate da tako izbegnete konflikte. Recimo, u slučaju lajavog čopora pasa lutalica, najbolje je da samo opušteno prođete pored njih, ne obazirući se, ali držeći ih perifernim vidom na oku u slučaju da neki član čopora krene prema vama.

Sam u kući

Ostavljanje u kući bez nadzora obično je jedan od problematičnijih trenutaka u odgoju vašeg novog psića. Jer, čak i ako je stekao kućne manire, ne mora da znači da će ih poštovati kada nije pod vašim nadzorom. Evo par pravila koja će barem ublažiti potencijalnu štetu:

- ✿ U Najbolje bi bilo da jednu prostoriju opremite kao „**dnevni boravak**“ psa koji će koristiti prvih dana po dolasku kod vas. To ne znači da prostorija treba da bude namenjena isključivo njemu, već da je **bezbedna**, u skladu sa pravilima koja su navedena u odeljku „Bezbednost“. Takođe, poželjno bi bilo da je pod prekriven linoleumom ili sličnim materijalom, dakle da je u pitanju nešto što se lako čisti. Pas iz zdravstvenih razloga ne sme boraviti na pločicama! Isto tako, ne stavljajte najlon, poput onog za krečenje, jer će ga pas sigurno kidati, a od većeg komada bi se mogao i ugušiti. U prostoriji obavezno moraju biti i ležaj, posuda sa vodom i igračke.

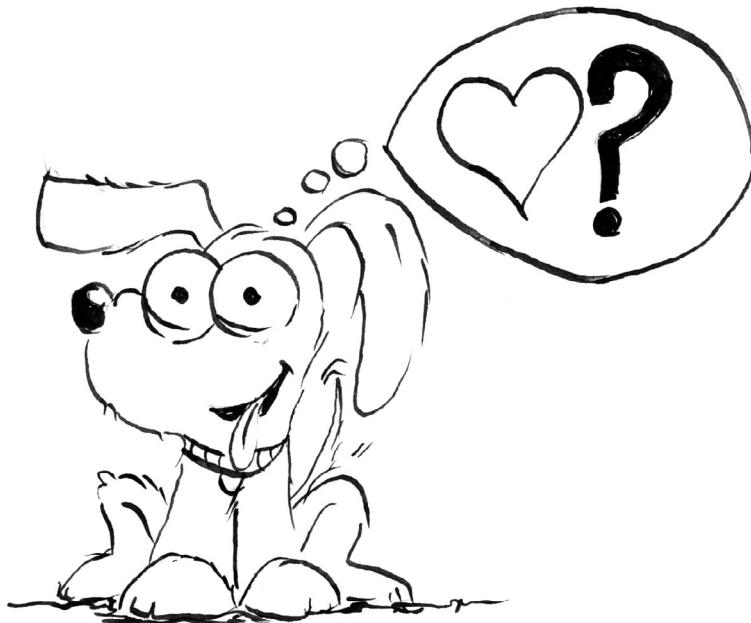
- ✿ U Ukoliko imate **dvorište** i napravili ste **boks za psa**, u njemu obavezno mora biti **kućica sa dobrom izolacijom od hладоće**. Mnogi vlasnici **zlo-upotrebljavaju postojanje boksa** i koriste ga čak i onda kada nije neophodno – psi provode duge nizove sati, pa čak i dane u boksovima, što je apsolutno pogubno po njihov psihički i fizički razvoj! Zatvarajte psa u boks samo kada je zaista neophodno. Takođe, kada ga pustite napolje, ne svodite to samo na puko istrčavanje po dvorištu, već posvetite dovoljno vreme na kontaktu sa psom, treningu i šetnjama.

- ✿ U **Izmorite psa pre nego što odete.** Sprovodite **duge šetnje uz igru**, a ukoliko je štene još uvek premlado za izlazak napolje, onda aktivnu, naporniju igru u kući. Psi provode dosta vremena spavajući, tako da će sit i umoran psić spavati veći deo vremena dok niste tu. Pritom naravno **vođite računa da ne preterate**, da ne prelazite mogućnosti vašeg ljubimca – preterana fizička aktivnost može biti opasna za pse u razvoju, pogotovo za krupnije pse.
- ✿ U **Igračke** će psiću odvući pažnju sa nekih predmeta koje ne bi trebalo da grize. Gledajte da mu dovoljno često pravite/kupujete nove, zanimljive igračke.
- ✿ U Ukoliko se vratite kući i zateknete nered, **nikada nemojte grditi psića zbog nečega što je uradio u prošlom vremenu!** Ovo neće imati nikakvog efekta, jer kao što smo već napomenuli, da bi kazna bila efikasna, mora biti trenutna! U suprotnom, jedini efekat koji možete proizvesti je da će se pas osećati zbuњeno, uplašeno i nesigurno, što može imati trajne negativne posledice na njegovo ponašanje. Jer, u njegovim očima, vi ga ne kažnjavate sa razlogom.

Odrasli pas

Uprkos laičkim predrasudama, **udomljavanje odraslog psa može biti mnogo bolji izbor nego udomljavanje šteneta**, prvenstveno iz dva razloga: **(1)** Ukoliko je već bio ljubimac, verovatno ima osnovnu „kulturu“ življenja sa čovekom i **(2)** uzimajući odraslog psa izbegavate problematični period odrastanja svakog psa – kada ne može da kontroliše potrebu za nuždom, kada zbog rasta novih zuba gricka sve što mu se nađe pred njuškicom i kada, nešto kasnije, ima ogromnu količinu nekanalisanе, „mladalačke“ energije. Zreli psi su **smireniji, svesniji okruženja i njegovih ograničenja, imaju više strpljenja i sveukupno – manje su zahtevni.**

To što je odrastao pas završio na ulici ne znači da je bilo šta u vezi njega „pogrešno“. I najumiljatiji psi odličnog vladanja se masovno izbacuju iz svojih domova, iz čistog hira (kada odraste i prestane da liči na plišanu igračku,

vlasnicima više nije zanimljiv), zbog problematičnih porodičnih i finansijskih situacija, itd. Jedan od najtužnijih, a veoma učestalih slučajeva izbacivanja jeste kada starije osobe preminu, a njihovi ljubimci (koji su obično veoma osetljivi, smireni i pažljivi, jer su se prilagodili tempu starijeg lica) ostanu nezbrinuti.

Mogući problematičan aspekt udomljavanja starijeg psa je što pred sobom **imate u potpunosti formiran karakter**, na koji se ne može uticati u istoj meri kao kod šteneta. Ovo znači da ukoliko pas ima neke tvrdokorne loše navike, možda nećete moći da ih korigujete brzo i lako. Sposobnost adaptacije na nove okolnosti i prihvatanja drugačijih pravila se razlikuje od jednog psa do drugog. Na sreću, **većina njih su veoma prilagodljivi**, pa čim shvate vaše zahteve i opšti životni ritam – svojski će se potruditi da se uklope.

Karakter i ponašanje vašeg novog ljubimca, ukoliko ste ga uzeli kao već odraslog, u mnogome **zavisi od njegovih predašnjih iskustava i vaspitanja**. Zato je najbitnije da pokušate da se **do detalja rasipate o odgoju i navikama** stečenim kod prethodnih vlasnika, ili udomitelja.

Ukoliko uzimate psa koji je sa svojim prethodnim vlasnikom živeo u stanu, on već ima određene „manire“ – zna da nužda treba da se obavlja napolju, uglavnom zna da lepo hoda na povocu, itd. Međutim, u većini slučajeva nećete znati koje je traume pas stekao u svom „prethodnom životu“ tj. koji su mu **okidači** za nesigurnost, strah i agresivnost. **Imajte strpljenja**, ulijte mu sigurnost i **obratite pažnju na sve komunikacijske znake koje vam daje**.

Ukoliko uzimate napuštenog psa sa ulice koji nikada nije živeo u stanu, ne brinite – **on će posle par dana shvatiti osnovne higijenske postavke i steći kućne navike kao da je oduvek živeo u stanu. Ovo se zasniva na činjenici da psi ne vrše nuždu u prostoru gde žive**. On će odmah shvatiti da je vaš stan mesto u kome živi i čekaće da ga izvedete napolje. Naravno, vrlo je važno da to bude uvek u približno isto vreme i u istim vremenskim razmacima, o čemu smo govorili u prethodnim poglavljima. U svemu ostalom pas će se prilagoditi vama i vašem načinu života, samo je važno da mu to mirno, jasno i dosledno stavljate do znanja. Psi sa ulice svesni su težine svog životnog položaja. **Njihova potreba za udomljenjem i sigurnošću koju daje dom je ogromna i oni će se vrlo brzo i zahvalno prilagoditi novim, boljim uslovima života.**

Ipak, pošto će se naći u za njega novoj, nepoznatoj sredini, pas će u početku možda biti pomalo nepoverljiv, nesiguran, možda čak i uplašen. Evo par stavki koje mogu pomoći i vama i psu da se opustite i prilagodite:

- ✿ U Pustite ga da sopstvenim tempom istraži svoju novu okolinu i novu porodicu.
- ✿ U U prvim danima izbegavajte da stvarate veliku količinu buke, budite nežni i mazite ga, ali opet umereno. Izbegavajte preterano gnjavljenje i grubu igru i ne ostavljajte ga predugo samog u kući.
- ✿ U Pažljivo posmatrajte kako reaguje na druge članove porodice (pogotovo na decu) i na druge životinje. Neka interakcija psa sa drugim stvorenjima, bar u prvom periodu, bude potpuno pod vašim nadzorom i kontrolom.
- ✿ U U početku, tokom šetnji nikako ne puštajte psa sa povoca u neograđenom prostoru – pošto se još nije vezao za vas, postoji mogućnost bežanja.
- ✿ U Napravite raspored – psa hranite i šetajte u približno isto vreme svakog dana. Psi se osećaju mnogo sigurnije kada u njihovom životu postoji određena rutina. Samim tim će se brže opustiti i ponašati mnogo primerenije.
- ✿ U Pas mora imati tačno određene obroke, jednom ili dva puta dnevno – hransenje van njihovih okvira, kao i stalna dostupnost hrane psu, nisu preporučljivi.
- ✿ U I pored sve brige i nežnosti, ni u jednom trenutku ne smete zaboraviti da ste „vođa čopora“ Vi, a ne vaš novi ljubimac. Od prvog dana on mora da shvati šta sme, a šta ne sme da radi. To mu stavite do znanja blago, ali čvrsto. Obično će blago povиen, dubok glas biti dovoljan. Ukoliko stvarno pretera, nemojte ga udarati, već ga cimnite za ogrlicu (koju mu iz ovog razloga možete staviti i u kući), pritom izgovarajući komandu „Ne!“ ili „Fuj!“.
- ✿ U I ne zaboravite – jednom „Ne“ je uvek „Ne“!

Samo se naoružajte znanjem, strpljenjem, razumevanjem i pre svega – ljubavlju i rezultate ćete videti već posle kratkog vremena. Vaš novi mezimac će postajati sve razigraniji, razdraganiji i pitomiji. Ubrzo će u vama početi da vidi gospodara i najboljeg prijatelja. Verujemo da ćete Vi to ceniti.

**UDRUŽENJE ZA ZAŠTITU ŽIVOTINJA
I RAZVOJ GRAĐANSKE SVESTI, BEOGRAD**

***Udruženje za zaštitu životinja
i razvoj građanske svesti FENIKS***

je humanitarna, nevladina, nestраначка, neprofitna organizacija, zasnovana na entuzijazmu i dobrovoljnem radu članova i saradnika. Udruženje je orijentisano prema zaštiti dobrobiti i prava životinja sa posebnim akcentom na rešavanje aktuelnih lokalnih problema.

Informacije o nama možete dobiti na **FENIKS INFO:**

telefon: 064/253-71-15 od 12 do 18 sati

e-mail: drustvo.feniks@yahoo.com

Dinarski račun: 310-201630-21

Devizni račun: 00-708-0200331.3

Udruženje je registrovano 29. maja 2009. godine

WWW.FENIKS.ORG.RS

Ovo delo je licencirano pod uslovima Creative Commons Autorstvo-Nekomerčijalno-Bez prerada 3.0 Srbija licence <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/rs/>